

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY

Szerkesztő: P A P D O M O K O S

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárhoz küldendő.

Legyünk egyek!

Az Istenországának a gondolata, az embertestvériség eszméje soha sem volt inkább megtámadva, mint ma. Nemcsak a kereszténységen kívül álló nagy vallások hódolnak idegen elveknek, hanem még a keresztény egyházak jó része is a jézusi alapvető felfogástól és elvektől tökéletesen eltérő felfogást vall és elvet gyakorol.

Beszélnek a kereszténység csödjéről, pedig még megvalósítani sem próbálták soha.

Mi azt akarjuk, hogy a jézusi eszméket és elveket a való életben megvalósítani törekedjünk. Nekünk nem hittétel és jámbor óhajítás az Isten- és emberszeretet, hanem életcél és mindennapi kenyér. Mi olyan emberi művelődést akarunk létesíteni, ahol kicsiny és nagy, egyes és közösség, test és lélek, vezetett és vezető kiki a maga helyén megvalósítja munkás életével életfeladatát.

A keresztény unitárizmus szolgálatában az isten lelkének folytonos vezetése mellett a Jézus fiui és testvéries szellemében fogjunk össze mindannyian s tartozunk bármilyen társaságba, legyen bárminő munkaerőnk, törhetetlenül dolgozzunk azért, hogy a jó emberek világa, az Istenországa létesülhessen!

E törekvésben bátran indulhatunk utnak a Dávid Ferencz tisztes nevével s egyházunk társadalmi életében legelső teendőnk az leendő, hogy ezen egyesület mindenütt megvalósuljon, egyetemessé legyen s minden más társadalmi szerves alakulattal egészséges kölcsönhatásba kerüljön. Imánkban és nevelésünkben, kulturális és művelődési nemes munkánkban fajunkért, valláserkölcsünkért, multunkért és jövőnkért, öseinkért és gyermekeinkért, Jézusért, az igazi emberbarátért és Istenért, a mi édes jó Atyánkért, kedves unitárius és haladószelemű testvéreim, legyünk egyek!

Dr. Kis Elek.

Minden belső embernek szól.

A Dávid Ferenc Egylet Elnökségétől.

Talán fölösleges hangsúlyoznunk, hogy Egyházunk napjainkban rendkívül nagy megpróbáltatásoknak van kitéve s ősi alkotmányáért és fennmaradásáért kemény harcot kell vívnia. Elengedhetetlen és parancsoló szükségnek látszik tehát, hogy saját magunk jól felfogott érdekében szervezkedjünk.

Azt a kulturkincset, amit az Egyház a hitelődök szellemi hagyatékából intézményeiben a történelem folyamán kifejlesztett, eleven erővé kell tennünk minden egyes hívünk lelkében társadalmi uton. Ki kell tehát építenünk az intézményes Egyház mellett azt a „lelki frontot“, amelyből az intézményeknek is táplálkozniok kell. Ez most életszükség. Ha meg tudjuk csinálni, élni fogunk, ha nem, lassu pusztulás vár reánk.

A Dávid F. Egylet, mely maholnap 40 éves multra tekinthet vissza, elhatározta, hogy az unitárius egyház-társadalom megszervezésének a munkáját a kezébe veszi. Hogy ezt a tervet megvalósíthassuk, szükségünk van minden jóérzésű hitsorsosunkra, de első-sorban lelkészeink buzgó és lelkiismeretes támogatására. Erre feltétlenül számítunk s úgy hisszük, teljes joggal el is várhatjuk.

Egyelőre arról van szó, hogy minden egyházközség alapítsa meg — ahol még ez meg nem történt — a helyi viszonyoknak legmegfelelőbb formában a maga Dávid F. Egyletét s erről az illető lelkész urak sziveskedjenek bennünket értesíteni. E téren a tovább-építést, a *teljes kiépítést* akarjuk elérni, még pedig minél rövidebb idő alatt.

A szervezés munkálataira vonatkozó további terveinket és utbaigazításainkat a legközelebről közölni fogjuk, addig is szívesen vesszük és kérjük bárkinek idevágó életrevaló indítványát.

Az egylet hivatalos lapja, az „Unitárius Közlöny“ bárkinek rendelkezésére áll e téren s már előre jelezzük, hogy igyekezni fogunk e lapot olyan nívón tartani, mely minden jogos igényt kielégíthet. Éppen ezért kérjük a lap hathatós támogatását erkölcsileg és anyagilag is előfizetők gyűjtése által.

Evvel kapcsolatban mint a nemtörődömségnek és a szervezetlenségnek szomorú példáját említjük meg, hogy 17 egyházközségünk (van köztük 600—1000 lelket számláló is) csupán a hivatalos példányt járhatja s egyetlen előfizetőt sem tud felmutatni. Nem tudjuk, hogy a hiba hol van, de hangsúlyozzuk, hogy a közönynek ily megdöbbentő példái mellett sem sajtóorganumot, sem egyházi életet nem lehet sokáig fenntartani. Legfőbb ideje, hogy ezen segítsünk s igyekezzünk megtalálni az utat és módot, mely a jégkérget felolvassza s híveink lelkének közvetlen közelébe jussunk.

Tisztába vagyunk avval, hogy kitűzött feladatunk megvalósítása nagy s ez idő szerint szinte leküzdhetetlennek látszó nehézsé-

gekbe ütközik. Hisszük azonban, hogy lassu, de erős és szívós munkával s megfelelő kitartással feltétlenül el fogjuk érni.

A tömeges válaszokat és megkereséseket várjuk és reméljük. Nagyon fájna, ha csak egy lelkészünk is akadna, akitől nem kapunk tudósítást vagy kérdezést.

Kolozsvár, 1923. november havában.

Hitrokoni üdvözlettel

Dr. Boros György
ügyvezető alelnök.

Pap Domokos
szerkesztő.

Dr. Varga Béla
főtítkár.

Patakfalvi Zsigmond
titkár.

Védelmi harcunk történetéből.

A magyar egyházak hősiek védekező harcot folytatnak jogaikért, intézményeik megmaradásáért. Az utóbbi évek története jórészt ennek a küzdelemnek a följegyzéséből áll. A mi egyházunk központi vezetősége különösképpen kivette részét a védelmi harcból. Már is sokat veszítettünk, de bizalmunkat a jog és igazság győzelmében nem veszítettük el.

A Főtanácsi gyűlésen az egyházi titkár jelentése ismertette a küzdelmes év történetét. Üdvösnek tartjuk, hogy a jelentés tanulságosabb részeit lapunk révén az unitárius nagyközönség is tudomásul vegye.

A titkári jelentés egyik részletét itt közöljük:

Egyházunk álláspontját a vallásügyi miniszterhez intézett külön memorándumban feltártuk s kértük annak az összminiszterium elé terjesztését. Midőn a Népszövetség titkárságának több tagja aug. hó 2-án Kolozsvárt a magyar egyházak képviselőit meghallgatta, a kormány megbizottainak jelenlétében közöltük velök a nevezetesebb egyházi, iskolai és vagyoni sérelmeinket s ezek között mint egyik legfontosabbat a szenátori jogtól megfosztást. Az intézkedés még nincsen életbeléptetve és püspökünket jelenleg is a szenátus tagjának tekintik.

Az egyházakról szóló törvények véleményezésre leküldött 2 tervezetére E. K. Tanácsunk részletesen megadta a maga véleményét.

Észrevételeinkből kiemeljük a fontosabbakat:

A vallás gyakorlatát rendőri szabályok alá vetni nem indokolt és veszélyes, csak rendőrállamba való.

Az adó alól nemcsak templomok, kolostorok, hanem egyéb egyházi épületek, papi, tanítói lakok is mentesítendők.

Az állami segélyt az állam köteles adni, külön kérés nélkül is. A segély ne a lélekszám arányában, hanem a tényleges szükség szerint járjon.

Zaklatásra nyújt alkalmat az a rendelkezés, hogy a segélyezett egyház költségeinek és jövedelmeinek könyvvizsgálását az állam közegeinek felmutassa; ez egy más államban sincs elrendelve.

A segélyezett egyházi alkalmazottak képesítését az autonómiából kifolyólag csak az egyház jogosult vizsgálni.

Történelem, román nyelv és irodalom nem teológiai szaktárgyak, tanrendbe beavatkozás az államtól ezt felvétetni s így autonómiánkat sérti. A román nyelv legfennebb fakultative tanítható.

Az áttérési szándék a lelkesznel jelentendő be és nem az anyakönyvi hivatalnál; csak 18 éven felülinek és épelméjűnek engedhető meg a régi magyar törvények szerinti formaságokkal.

Az egyházközség $\frac{2}{3}$ -ának áttérése esetén az egyházközség javai ne szálljanak arra az egyházra, melybe belépnek s ha teljesen megszűnnék az e. község, szálljanak az egyetemes egyházra.

A vegyes vallású házasságból származott gyermekek kövessék nem-szerint szülőik vallását, ne pedig az atya döntése szerint.

A vallásügyi miniszter azon rendelete ellen, hogy csak román nyelven levelezzünk, előterjesztéssel éltünk, választ nem kaptunk, de a párhuzamos román-magyar nyelv használata megmaradt.

Veszélyeztetik békés, nyugodt egyházi életünket egyes alsóbb, közigazgatási hatóságok mindegyre megnyilvánuló önkényeskedései. Panaszt kellett emelnünk az udvarhelymegyei főszolgabíró rendelete ellen, a ki azokat a gyermekeket, kiknek szülői valamikor gör. katolikusok voltak, a magyar tannyelvű állami iskolából a román tannyelvűbe átmenni kényszerítették, a szülőket a főszolgabíró maga elé idézte és korholta azért, mert az unitárius vallásra tértek át. Vargyason a csendőrök a gör. kath. növendékeket átvitték erővel iskoláinkból az államiba. Csegezen a Dávid Ferenc dalkör működését a csendőrség betiltotta.

Panaszaink ritkán vezetnek a kívánt eredményre.

Bizonytalan helyzetünkben megpróbáltatásaink között fokozza erőnket és növeli bizalmunkat hitrokonaink testvéri szeretete.

De a valódi bizalmat csak önmagunkból meríthetjük. Magunkat kell erősebbé tennünk, egyházunkat és egyházközségeinket jobban szervezetté, hitéletünket bensőbbé, a hiveket összetartókká, együttérzőkké, egyházukért áldozókká.

Mindenki születik valamire.

Mindenik férfi és mindenik nő olyan dolog elviselésére született, amelyet más megtenni nem tud. Mialatt a magad munkáját végezed mások részére is dolgozol s ezzel biztosítod a legnagyobb sikert. Addig ne tedj félre, amíg nem vagy egészen készen vele. Mindig igyekezz gyakorlati dolgot venni kézbe, akármit, de késedelem nélkül. Ha jó hangulatban vagy, jól fogsz választani.

Nagy dolog megszokni, hogy mindent egészen jól csináljunk meg. Rendre észreveszi az ember, hogy egy dolgot jobban el tud végezni, mint vetélytársa s ekkor már az is bizonyos, hogy mit tud ő s csak ő csinálhat meg egészen jól. A cselekedet a gondolat igazi és nemes kifejezője és mindig erre kell igyekezni. Mindenki legyen meggyőződve, hogy valami rátartozik, egyedül csak reá. — *Emerson.*

Teendőink a jövőben.

Az E. K. Tanács évi munkásságát a Főtanács előtt mindig átvizsgálja egy kilenc tagú bizottság. Minden tárgyra véleményt mond és a kapcsolatos gondolatokat föltárja. Celja a jövőbeli munkásság irányítása. Jónak látjuk bemutatni olvasóinknak jelen évi jelentését. Sok megfigyelni való van benne. Mindenkit érdekelhet.

Áttanulmányoztunk és megvitattunk minden egyes meritális kérdést, amely egyházunk életének legutóbbi esztendejében előfordult és megnyugvással állapítjuk meg, hogy a legjobb akarattal törekedtünk a lehetőség legjobb eredmények elérésére. Mindnyájunk lelkében él a további tökéletesítés és fejlesztés vágya, aminek hatása alatt Főtanácsi Bizottság tanácskozásai rendén felmerült ideákat bátorkodunk elterjeszteni, kérve azoknak a lehetőségig való megvalósítását:

1. A változott viszonyok hatása alatt a szellemi pályákon való megélhetés lehetősége főleg a szabad szellemi pályákra szorítkozik, ahol is a nagyobb természetes szellemi kvalitások vagy kivételes szorgalom és kitartás szükségessége mellett a rövidesen beálló túlszűkölttség is akadály lehet az érvényesülésnek. Mindinkább felmerül a szükségessége annak, hogy ifjainknak a gyakorlati pályákon való elhelyezkedés útját egyengessük. Kívánatosnak tartjuk, hogy az E. K. Tanács állandóan foglalkozzék a gyakorlati pályákra képző iskolák beállításának gondolatával s ennek érdemleges megvalósítására dolgozzon ki tervet.

2. Kívánatosnak tartjuk, hogy elemi iskoláink mellett — különösen a nagyobb unitárius gócpontokon — gazdasági ismétlő iskolák állíttassanak fel a fejlettebb gazdasági kultur igények kielégítésére. A mind nehezebbé váló megélhetési harc szükségessé teszi, hogy gazdálkodást folytató hiveink fejlettebb gazdasági tudás birtokában többet- és többet termelni tanuljanak.

3. Népiskolai nevelésünk existenciális küzdelmek idejét éri. Kívánatosnak és időszerűnek tartjuk, hogy mind fokozottabb mérvben karoltassék fel a Dávid Ferencz Egyletek útján való iskolán kívüli itjusági nevelés gondolata.

4. Az egyetemes egyházi adózás általános elveit illetőleg, midőn meleg szeretettel azonosítjuk magunkat a dr. Kiss Elek tagtársunk által a mai plenumban elmondott lelkesen unitárius elvekkel — pénzügyi adminisztrációnkkal kapcsolatos azon javaslatunk van, hogy E. K. Tanács hívjon fel minden egyes egyházközséget arra, hogy jelölje meg számszerűleg azon összeget, amelynek egyházi adóból a jövő naptári évben való befolyására legjobb valószínűség szerint számítani lehet. Így számszerű adatot lehet az általános költségelőirányzatba beállítani. A kérdés mind nagyobb jelentőségű, mert hisz hova tovább mind több és több szükségünk lesz az ilyen címen befolyó összegekre, a deficitnek ezen összegekkel való eltüntetésére.

5. Szükségesnek látjuk, hogy szorványainknak közigazgatási és jobb kezelhetési szempontból való központi végleges beosztása gyakorlatilag is keresztül vitessék, a lehetőségig tekintettel arra, hogy ilyen formán a kisebb egyházközségeknek 300 lélekre való kiegészítése megtörténhessen. Természetesen itt az egyházkörök indokolt véleményei és óhajtsái méltánylandók.

6. Egyházi közigazgatásunk szempontjából nagy fontosságúnak tartjuk, hogy az ügyrend az egész vonalon, — egyházközségtől kezdve fel az E. K. Tanácsig — kidolgoztassék úgy, hogy ez már a legközelebbi Főtanács elé terjeszthető legyen.

7. Ami az egyházkörök új beosztását illeti, nyomatékosan hangsúlyozni kívánjuk, hogy ezen új beosztást a történelmi keretek lehető fenntartásával óhajtjuk eszközölni. Egyházi testület vagyunk, egyházias gondolkodásunknak mindig erőforrása volt az, hogy a nemes tradíciók talaján állottunk.

8. Főtanácsai bizottság a jövőre nézve kéri, hogy a munkálkodásához szükséges akták mindig teljesen felszerelve bocsáttassanak rendelkezésre, illetve a fontosabb nézőpontoknak megfelelő megvilágításával, nehogy mint a múltban párszor történt pl. a gazdaságokra vonatkozó aktával itt-ott a teljes kép nyeresét akadályozó homály, vagy hiány mutakozzon.

9. E. K. Tanácsunkban merült fel az eszme, hogy középiskolánk tanárai a lehetőségig igyekezzenek a lelkesítő oklevelet is megszerezni. Meleg elismeréssel üdvözljük a gondolatot s hangsúlyozni kívánjuk, hogy magunk részéről is az egyetemes unitárius eszme előbbre vitelét látnók abban, ha főgimnáziumi tanáraink ilyen képesítéssel való működésével iskolánk felekezeti jellege még inkább kidomboríthatnák.

Legjobb igyekezetünkkel, legjobb tudásunkkal, mély szeretettel igyekeztünk, hogy közügyeinket szolgáljuk. Meggyőződésünk, hogy a tiszta közérdek szem előtt tartásával meglesz az erőnk további küzdelmek megvívására is. Az igazi erő az, ami bennünk van, ami bensőnkéből fakad: a munkakedv, a munkabíráshoz, az áldozatkészség, az összetartás ereje, a puritán, egyházias, unitárius érzés melege. Ezeket a talpköveken épült fel az a százados unitárius egyház s törhetetlen hittel bizunk, hogy csak ez erőforrások amik felépítették, amik eddig fentartották ezt az egyházat, a jövőben is puritán, nemes mivoltában, fenn fogják tartani! Ugy legyen!

Dr. Szentiványi József elnök, Dr. Szentiványi Gábor, Ürmösy József, Dr. Elekes Dénes, Lőrinczy Dénes, Gvidó Béla, Dr. Borbély István, Dr. Kiss Elek, Dr. Várady Aurél.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.
KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Fiatalság barátja.

Szózat az Oceánon fuhról.

Dr. Eliot Sámuel az Amerikai Unitárius Társulat elnöke bizonyos püspök címet viselne, ha náluk szokásban volna ez a név. Az ifjúsághoz írt szózatát bátran vehetjük úgy mint az ifjúság igaz lelki atyjáét. Hallgassuk meg magyar unitárius ifjak:

Engemet a legmélyebben érdekel az a terv, amelyet ifjaink maguk elébe tűztek t. i. hogy fölkeressék a távollevőket és azokat is, akik a gyülekezetekben élnek. Amerikában ezernyi ezren vannak, akik érdeklődnek a vallás iránt, de nem ismerik a mi egyszerű és tiszta hitünket, a régiekkel pedig nincsenek megelégedve. Az ifjúság nagy serege mindenütt ki van téve a kísértésnek, a rossz tanácsnak az egyetemen is épp úgy mint a műhelyben meg a kereskedésben vagy a gyárban. A mai önző és haszonleső, erkölcstelen világ tárva tartja előttük ölelő karjait. Rabjai bizonyos társadalmi szokásoknak, holott a mai világ igazi erkölcsös vezetőkre, zászlóvivőkre szorul.

De mindenekfölött szüksége van a mi korunknak olyan életadó, elevenítő vallásra, amely egyszerű is, természetes is, őszinte is. Olyanra, amely beletalál a mindennapi életbe. Az amerikai unitárius ifjak csapata arra vállalkozott, hogy ezt a vallást megismerteti az ifjúsággal, hogy megnyerje ragaszkodásra és buzgóságra. Arról akarják fölvilágosítani ifju barátait, hogy a közöny és a felelősség nem érzése nem méltó az ifju emberhez. Tudni kell az ifjunak, hogy a vallásban is csak a jól tájékozottság, a tiszta fölvilágosultság elégítheti ki az ifju lelket.

A mai idő nem tűrheti meg, hogy behunytt szemmel járjon benne az ifju. Az ifjuhoz vállalkozás, bátorság és kitartás talál. Most vállalkozzék a java arra, hogy községében, városában rendet, templomában buzgóságot teremj. Az amerikai ifju részt kér a társadalmi és egyházi munkából. Nem kiméli fáradságot. Nem fél a nélkülözéstől.

Az unitárius ifju bátran tűzi ki lobogóját a járatlan és veszélyesnek látszó helyekre. Még a csapásoktól sem fél, mert vallása lelkesíti, erkölcsi bátorságra biztatja. A mi ifjaink fölajánlják erejüket a vallás oltárára s ha jól vezetik őket, az ohár tüze soha ki nem alszik.

Előre ifjak-fiúk és leányok, elöttetek a küzdés, elöttetek a pálya. Tűzettek ki célt, szereztek szilárd meggyőződést, vigyétek hiteteket és vallásotokat a kételkedők közé. Legyetek apostolok, legyetek gyógyítói a beteg lelkeknek.

Dr. Eliot A. Sámuel.

Igy buzdít a lelkes vezér. Magyar unitárius ifjak! Ti, akik gyülekezeteink díszvirága vagytok, fogjatok baráti kezét, ami szent lobogónk lengetésére. Értsétek meg a kolozsvári Dávid Ferencz ifjúsági kör (U. K. 11. sz.) elhangzott lelkes fölhevését. Kolozsvári fiaink mennek hozzátok a karácsoni ünnepekre, ahol legátusok lesznek. Tömörüljétek. Várjátok őket és szövetkezzetek velők.

NŐK VILÁGA.

Pár szó vidéki nőinkhez.

Azok után, amiket ügyvezető alelnökünk a közgyűlésen elmondott s amire figyelmet kérünk újból is, a Nők Szövetsége alábbi sorait nőinknek küldjük. Legyünk egy akarattal, egy szívvel-lélekkel. Csináljuk az első pünkösztöt.

Ahol a férfiakat megkötik, ott tovább dolgozik föltartóztathatatlanul a hittel és szeretettel teljes női szív. Hozzá teszem még: ahol szeretet munkálkodik, ott nincs gyűlölködés, nincs irigykedés és nem lehet soha árulás. Ott tiszta, szent öröm, önzetlen, édes boldogság honol.

Tömörüljünk. Az „Unitárius Nők Szövetsége“ ilyen szeretet lobogója alá tömöríti lelkes és megértő hiveit. Céltudatos kitartással, mindig jóra való készséggel buzgólkodik a szépért, jóért, a nemesebb emberiért.

Vidéki szövetségünk munkaprogramját szeretném e sorokban néhány szóval megvilágítani.

Minél több tagot. Elsőnek s a legfontosabbnak hiszem, hogy minél számosabb tagja legyen a szervezetnek, hogy székely asszonyaink, leányaink tanulják meg érezni azt az igazságot: egyesülésben van az erő. Tanulják meg szeretni az olvasást, a nemes, hasznos művek élvezetét, mert hol az anya szereti a szépet, ott a gyermek is kap a könyveken.

Csak otthon. Sok minden van s *most különösen is van*, amit a gyermek csak otthon tanulhat meg. Itt az anya szíve ama bó forrás, melyből a szépre, jóra szomjas gyermeklélek meríthet életét italt.

Énekeljünk. Továbbá tanuljanak nőink dalolni, mert ha dalolnak, fölvidul szívük s kezük könnyebb a dologra is. Szeressék meg a verseket szavalni, melyekben költőink csodás ihlettel zengik multunk dicsőségét. Tanulják meg a mult eseményeit s őseink példájából merítsenek lelkesedést egy reményteljes, szépséges jövő kialakításához, mikor a hódító tegyver az igaz munka lesz s véráldozat helyett jézusi szeretet tölti be a lelkeket. Verjen gyökeret minden unitárius nő keblében egy erős szent érzés: amilyenek az anyák olyan a jövő! . . .

Oh a női szív sokra képes, csak a húrt kell eltalálni rajta! Azt a sok kincset, mely nőink szívében rejlik, bányásszák ki a hozzá értők, mert e drága kincset tőlünk soha el nem rabolhatják.

Ürmösi Károlyné.

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében **papi palástok** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerű anyag állandó raktáron van. ☐ **Brassó, Lópiac 1. szám.**

TŰZHELY MELLETT.

Karácsonyi ének.

1. Magasra lendülj, hálaszótte ének:
Dicsőség a magasban Istenünknek,
Megértés lent az emberek szívébe'
S közöttük béke.
2. Magasra lendülj, hálaszótte ének,
Beteljesült a várva-várt ígéret,
A szeretetnek áldott nagy királya
Népét megváltja.
3. Mi eltakarta fönt az égi boltot,
A vak sötétség íme szertefoszlott,
Ragyogva rezg a hajnalcsillag fénye
Sorsunk egére.
4. Magasra lendülj, hálaszótte ének,
Szívünkben már szelid szerelmek égneek.
Van már, miért dobogni bent a szívnek,
Lángok hevítnek.
5. Kitűzve már az életcél, az eszmény,
Ott reszket-villog mesterünk keresztjén:
Szeresd az embert, s élted bár az ára,
Tedd bátran rája. Páiffi Márton.

Esztendő utolsó napján.

(Énekeskönyv 86. helyett.)

1. Az esztendő elkjön, hogy elenyésszenek,
Az időnek tengerébe elvegyüljenek.
Igy iramlík, foszlik szélyyel ez az élet is,
S ami elmúlt, vissza nem jön, bárhogy kéred is.
2. Uram, kiben kezdet és vég egybeolvadott,
Emberész kit meg nem ért és föl nem foghatott,
Idők muló változása akihez nem ér:
Utja földi vándoridnak vajjon merre tér?
3. Csak te tudod, merre térünk, mire virradunk,
Meddig tart a földi pálya, lesz-e hajnalunk,
Mi van a nagy fordulón tul, mi vár ott miránk,
Átlépünk-e rajta, vagy a semmiségbe ránt?

4. A vén idő váltó sarkán akármerre néz,
Szemünk csak a kiterjesztett végtelenbe vész
Egy lehellet, — annyi sincs — az ember élete,
Mire számít mégis, hogy oly nagyra van vele?!

5. Uram, a te leheleted, te tudod, mit ér.
Te tudod mért s meddig dobol szívünkben a vér.
Add, amig ver, verjen olyan istenigazán:
Dobbanása verjen át a sir hideg falán.

Dobbanása verjen át a sir hideg falán:
Szeretteink hallják meg a siri éjszakán.

Pálffi Márton.

Az E. K. Tanácsból.

November 15. helyett 16-án volt a gyűlés, mert a miniszterrel tanácskozás és memorandum készítés foglalta el a kitűzött napot.

A Fótanács sürgősebb határozatai: dr. Varga Béla teol. tanársága, Lőrinczi István kereszturi vallástanársága elintéztét nyert. Dr. Varga megkezdette előadásait, a kereszturi lelkészi állás betöltéséről közelebről lesz intézkedés.

A mészki *Kopta*-nevű káposztás régi pere immár dülőre jutott, a hívek mint bérlők újabb ajánlatát az E. K. Tanács elfogadta.

A ladamos-alamori már nem szükséges és rozoga épületeknek árverezés útján eladását a Tanács tudomásul vette. Ez is egyik szép eredménye az agrárreformnak. Szegény Augustinovits és Berde még elhamvadt porában sem pihenhet. A bágyoni épületek sorsa is hasonló.

Csegezen a hívek templomot akarnak építeni. Először kőből tervezték, most fából akarják, de az E. K. Tanács tisztán akar látni, nehogy a talaj miatt újabb baj érje, mert az nagyon csuszamlós. Szakértő vizsgálja meg a helyszínén.

Az új felekezeti iskolák feje fölé a Damokles-kardját akasztotta a kormány. Nincs irgalom a felekezeti iskolának, mert az vallásos iskola is. A miniszter legújabb értesítése szerint csak a görög keleti, tehát az államvallás tanítandó hivatalosan, a többiről gondoskodjanak, — ha tudnak — az egyházak. Hiszenha csak tőlük függne, nemis volna olyan nagy baj. Most a szentábrahámi, nagyajtai van veszendőben. Azért, mert nincs működésre engedélye és az épülete oly jó, hogy a revisor megdicsérte? Hol keressük az igazságot? Mi akar ebből lenni, ha nem az, hogy a magyar felekezetek mondjanak le nyelvökről és vallásokról. Ha — amint mondják — a románok el voltak nyomva ezer esztendő alatt s nyelvöket és hitöket megtartották, a magyarok nem tudák-e megtartani?

Pontos lak- és helységnevek beküldését kérjük az új román elnevezésekkel!

Üdvözlét jó, üdvözlét megy.

Az angol és amerikai unitárius testvérek meleg üdvözlétet küldöttek Fótanácsunknak. Erre a Fótanács ezt a választ küldötte el:

Egyházunk az angol unitáriussággal immár száz esztendeje a legbensőbb testvéri kapcsolatban él. Sem a tenger, sem a nagy hegyek el nem tudtak szakítani minket egymástól. Valahányszor öröme volt egyiknek vele örvendezett a másik, bánatunk is közös volt. Önök, kik egy hatalmas állam védő szárnyai alatt szabadon fejlődnek, a mi gyakori viszontagságainkat fölfogva, sokszor nyújtottak biztató és segítő kezet felénk, nehogy elgyengülvén a test, a lélek is erőt veszítsen, nehogy kialudjon a hit szabadság világitó fátylaja itt a viharok nagy áramaitól.

Isten áldja és szentelje meg Önöket minden jóságukért, melyet minket oly nagy hátlára köteleztek.

Hirek a külföldi unitáriusokról.

Amerikában az unitáriusok a nagy államban erősen szét vannak szoródva. Hogy mégis tudják mi történik, intézkedtek, hogy a főlap a „Christian Register“ a központok és pedig az Unitárius Társulat, a Nők Szövetsége, az Ifjúság Társasága munkásságáról pontos tudósításokat közöljön. Jó tudni mi történik távolban, közelben.

Dicsekvés nélkül elmondhatja a legterjedelmesebb unitárius lap: Christian Register (Boston), hogy az amerikai unitáriusság teljes szervi egységben él, működik és reménykedik. Eddig két testülete volt: az Amerikai Unitárius Társulat és a Nemzeti Conferencia. Az idén az utóbbi mint jóval fiatalabb egyszerűen beleolvadt a másikba. Mindenki csak örvend, mindenki várta s mindenki ráadta áldását az új szövetségre, mert egységben van az erő.

Bostoni unitárius testvéreink hallani akarják a többi felekezetek papjait is. A mi tiszteleti kolozsvári lelkészünk Speight Harold (olv. Spét) fölkérte és megnyerte prédikálásra a congregationalist, a baptista, az episcopalianus, methodista, a református, az universalista és az unitárius gyülekezetek papjait. Speight eddig társlelkész volt, de novembertől kezdve papja a Kings Chapelnek. A vasárnapi szónokokon kívül hétköznapiakon is fognak szónokolni tartani nemcsak papok, hanem világiak is.

Hosszuéletűek az amerikai unitárius papok. Közlebből halt meg dr. Batchelor 87, Porter 85, Spencer 84, Nickolson 77 éves korában. Már mindenik nyugalomban volt.

Drummond Vilmos, kinek a neve közöttünk igen rokonszenves, most az Amerikai Egyesült-Államokban van három havi missioi munkára, azután megy Japánba, majd Indiába és visszajő Európába, ahol szintén több országot fog meglátogatni.

Dr. Eliot az amerikai unitárius Társulat elnöke mindig szorgos munkában van. Hasonlóan dr. Cornish, a ki erdélyi utjáról tart lelkesítő előadásokat és terjedelmes könyvet adott ki.

Hogyan lehet tönkretenni egy egyházközséget?

Amerikai testvéreink lapjából vesszük a következő irást, amely gunyolódva akarja figyelmeztetni az embereket, hogy gondoljanak vallásos kötelességekre.

1. Ne jöjj a templomba.
2. Ha jössz, jer későn.
3. Amikor jössz, csinálj zajt.
4. A templomban kérdezd meg magadtól: Mi hasznom van ebből?
5. Hivatalt ne fogadj el. Jobb kívül maradni és kritizálni.
6. Látogass el más templomokba, legalább annyiszor, mint a tiedbe, nehogy papod azt higye, hogy hozzá vagy kötve. Nincs szebb dolog a függetlenségnél.
7. Hadd dolgozzék meg a pap a fizetéséért: végezzen el minden munkát ő.
8. Ülj egy kissé hátra és ne énekelj. Ha mégis énekelned kell, énekelj félre és a többiektől kissé elkésve.
9. Előre sohase fizess, különösen egyházi célra ne. Várj, amíg annyi hasznot kapsz, amennyit a pénzed megér, s azután még várj egy kissé tovább is.
10. Papodat sohase bátorítsad. Ha beszéde tetszik, hallgass vele. Sok szónokot tett már tönkre a hízélgés.
11. Ha idegenek találnak a templomba jőni, jó lesz, ha nekik elmondod papod hibáit; hátha azok nem tudnák felfedezni.
12. Természetesen senki sem várhatja tőled, hogy ilyen pap mellett őket templombajáráásra buzdítsad.
13. Ha szerencsés véletlen folytán egyházközségedben egyetértés volna, azt nevezd közönyösségnek, nemtörődömségnek, a buzgóság hiányának, vagy a nap alatt bárminek, csak annak ne ami.
14. Ha van véletlenül néhány buzgó munkás is egyházközségedben, zakatolj, amint csak tudsz, hogy ne igazgassa azt egy klikk.

(G. L.)

Egyleti munkásság.

A csegezi „Dávid Ferenc Egylet” és „Ifjusági Dalkör” 1922. év novemberében alakult meg s azóta folytonosan megszakítás nélkül működik. Ifjusági Dalkörünk hetenként öt este tart összejövetelt, hol egyházi és temetési éneket tanul az ifjuság s ismeretterjesztő előadásokat hallgat. A dalkör szerepelt 2 temetésen és minden vallásos estélyen. Egyletünk 6 vallásos estélyt rendezett. Közreműködtek szép szavalaikkal: Biró Zé i 2, Csegezi Juliska 3, Fodor Etelka 1, Szász Ida 1 és Kovács Gizi 3, Biró Gyula és Biró Balázs 1—1 alkalommal. Szabad előadást tartottak: Kiss Jenőné és Kiss Jenő lelkész 4 alkalommal. Ének számokat adott elő: a Dalkör Gádor Ödön tanító vezetése mellett és Ferenczi Mózes énekvezér több alkalommal soló éneket. 1923 július 5-én vallásos estélyünkön részt vett

a főtisztelendő Püspöki Vizsgálóság. Ez alkalommal imát mondott Nagy Dénes alsójárai lelkész, szavalt Biró Zéfi, előadást tartott dr. Boros György főjegyző, püspökhelyettes ur, szavalt Kovács Gizi, soló éneket adott elő Ferenczy Mózes, szavalt Csegezi Juliska, közének.

A *Várfalvi Dávid Ferenc ifjúsági egyesület* igen szép és becses munkát végezett megalakulása első évében. Kebelében dalkör és olvasó egyesület van. Cél az ifjúság művelése, tovább tanítása. Szombat és vasárnap kivételével minden este összejövetelt tartottak, egyházi és műéneket tanultak, olvastak, írás-olvasás és számolási gyakorlatokat is tartottak, műsoros estélyt, Dávid Ferenc emlékünnepelet a theologus ifjakkal és beléptek a D. F. E. alapítói közé. Kelemen Lajos és Gálfi Lőrinc tanárok is közreműködtek. Nagy reménységgel néznek az új év elébe.

A *D. F. E. elnöksége* reméli, hogy a jövő évben mindenik egyházköztségben lesz Dávid Ferenc Egyesület. E rovat megmutatja.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az **E. K. Tanács** tagjai lettek a Főtanácson dr. Várady Aurél, dr. Ferenc József, dr. Gyergyai Árpád, Csifó Salamon, dr. Abrudbányai Géza, Pál Ferenc, dr. Borbély István, Gyulay Árpád, Ürmösi Károly, K. Nagy Árpád.

A **kormány kiküldöttei** sűrűn látogatják Kolozsvárt. November 15-én Tatarescu kultuszminiszter fogadta a magyar egyházak képviselőit. Két és fél órai kölcsönös megbeszélés alatt volt alkalma meggyőződnie, hogy a magyar egyházaknak komoly és nagy sérelmeik vannak, melyekre jogosan és sürgősen várják nemcsak a megértést, hanem az orvoslást is. Igéretet kaptunk és némi bizalmat is, mert ránk azt a hatást tette a Tatarescu s később a Lepadatu miniszter járata, hogy a király ígéretének megvalósulása immár utban van.

Papjaink Kolozsvárt d. u. 5 óraker istentiszteletet, ugyanakkor a theologusoknak előadást fognak tartani. Lőrinczi Dénes dec. 2. Ádámossy Gábor dec. 9. Marosi Márton jan. 6. Halmágyi János jan. 13. Szász Dénes jan. 20. Geréb Zsigmond jan. 27.

Változások a lelkészi karban. A tordátfalvi egyházközség megválasztotta papjának jeles szülöttjét Vist Benjámint árkosi lelkészt, de az árkosiak sehogy sem akarják elbocsátani. Küldöttségek járnak hozzá és a püspök urhoz a marasztással. A püspök ur meghagyta Árkosnak. — Kelemen Sándor bodogfalvi, Máthé Mihály keményfalvi lelkészek cserét akarnak s miután a hívek is akarják a püspök ur hozzájárult s már december elején meg is történik. Medesérre Pály Ákos lelkészjelölt segédlelkésznek ment.

Tisztelet az érdemnek. A közmunkát kedvelő ember nem gondol arra, hogy azért jutalom fog következni. De annak akire a közügyek vezetése van bízva, éber figyelemmel kell kísérni a munkás embereket. Az Unitárius Főtanács mindig meglátja az érdemes

embereket s nem mulasztja el az illő elismerés megadását. November 4-én Gaál Jenő nyugalmazott táblai tanács elnököt részesítette abban a megtisztelésben, hogy a Kolozsvárt és Tordán végzett iskolafelügyelői érdemei elismerésül tiszteleti iskolai felügyelő gondnoki és báró id. Dániel Lajost, az udvarhelyi egyházkör indítványára tisz. köri felügyelő gondnoki, Lőrinczi Istvánt tiszteleti esperesi címmel tüntette ki. Mindenik oly kiváló munkás volt, akik méltók erre a szép jutalomra.

Magyarsáros ünnepe! Lélekemelő ünnepség zajlott le a magyarsárosi unitárius egyházközségben nov. 18-án, midőn az ujonnan épített felekezeti iskola, mely a modern követelményeknek mindegyikében megfelelő épület, a közhasználatnak átadatott. Évek óta bérházakban nyomorgott a tanítás, amíg alapköve letétezt azáltal, hogy désfalvi Pataky Sándor köri felügyelő gondnok ur boldogult édes apja emlékére az iskolahelyet adományozta. A hívek átérezvén mélyeséges fontosságát e szent ügynek, készpénzben és közmunkában mintegy 110 ezer leut hoztak össze. Az ünnepség lefolyásakor közreműködtek a következők: Délelőtti templomozáskor imát mondott Székely T. helyi lelkész, beszédet tartott Mátyus G. szőkefalvi lelkész, az iskolaépítés történetét ismertette helyi lelkész. Az iskolában Gvidó Béla esperes magasszárnyalású beszédével sziveket, lelkeket egybekapcsol s e szent érzések közt a gyermekek templomát a közhasználatnak átadta. Este műsoros estély volt, hol közreműködtek: Barta Feri, Bandi Mária, Székel Zsuzsa, Mátyus M., Murvai Sándor, Útő Lajos dombói lelkész és a dalkör. Köszönet illeti a helyi lelkészt, ki bőven kivette részét e nagy munkából.

Az újévben egyházközségeink történetét fogjuk bemutatni sorozatosan és képekkel díszítve. A székelyszentmihályival kezdjük.

Az angol unitárius historiai társaság évkönyvében Lőrinczy Dénes Lupény—vulkáni lelkészünktől terjedelmes közlemény világít rá a magyar és angol testvéri viszony száz esztendő múltjára.

A kereszténység helye a világ vallásai között. Dr. Carpenter oxfordi tanár előadásainak magyar fordítását dr. Kiss Elek fordításában és kiadásában melegen ajánljuk mindenkinek, aki a vallások nagy kérdései iránt érdeklődik. Ára 25 leu.

Mi történik a nagyvilágban? Egy amerikai biblia társulat a nagyközönség részére szerkesztett bibliát a vendéglőkben ingyen elhelyezte s a vendégek annyira rákaptak, hogy magokkal vitték, s az árat utólag megküldötték, ha nem is minnyáján. — A négerék vallásos szomjuságát minden felekezet igyekszik kielégíteni. Az amerikai egyházak egy év alatt 2 millió 600 ezer dollárt költöttek vallásos könyveikre. — Indiában Bhopal államban a kormányzó nő és ő megtiltotta, hogy népének szeszt mérjenek ki. — A selyemfestés új módját fedezte föl egy francia tudós. A kívánt festéket az eperlevélbe fecskendi, s a hernyó olyan színű selymet fon, a milyen színt evett.

Új évre kedveskedj öreg szülődnek vagy távolban lakó testvérednek egy hasznos ajándékkal: rendel meg számára az „Unitárius Közlöny”-t.

Nagy kedvezményt nyújtunk annak, a ki december hónapban beküld az „Unitárius Közlöny“-re 20 Leut 1924-re. Egész évben küldeni fogjuk nevére a lapot. Akik hátralékban vannak 1923-ra azoktól is elfogadjuk a 20 Leut, ha a két évit egyszerre beküldik.

Az „Unitárius Közlöny“ 1924. évi előfizetési díja 30 Leu lesz.

500 Leu örökös alapítói díjat fizetők az „Unitárius Közlöny“ állandóan kapják.

Papnéink és tanítónéink figyelmét felhívjuk a mai *Nők Világára*.

Nem unitárius iskolában tanult 1922—23-ban összesen 571 fiu és leány. Gimnáziumban 216, felsőkereskedelmiben 33, női kereskedelmiben 4, polgári iskolában 112, tanítónőképzőben 15, tanítóképzőben 35, felsőiparisiskolában 9, iparostanuló 147.

Szorzványaink száma oly nagy, hogy legalább háromszor 12 apostol kellene hogy ezek hitünk igazságait, szépségeit, szeretetünk melegségét megérezzék. Egyháziak és világiak itt a kitünő alkalom!

Mit olvassunk? Itt van a tél. Nézzünk utána annak a lelki tápláléknak, amelyből elláthatjuk ifjuságunkat. Az estvéli összejöveteleken szakaszonként olvasva szépen beleéljük magunkat abba a mozgalmas korba, amelyben vallásunkat alapították. Pap Domokos: Dávid Ferenc élete igen alkalmasnak bizonyult erre a célra. Képekkel van díszítve, ára 5 leu.

Tudnivalók. Jó nevelésű, szegény, esetleg árva 14—15 éves leány kis háztartásban könnyű házi munkára otthont talál Kolozsvárt. Bővebb tájékozást nyújt az Unitárius Nők szövetsége Rózsa-u. 2.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába okt. 18-tól nov. 20-ig előfizetói és tagsági díjat fizettek: Pataki Józsefné, Jakab Endre, Nagy Géza Tordatur, Bedő Árpád Vadad, Csifó Salamon, Csifó Salamonné Kolozsvár, Özv. Gyórfi Ferencné Derzs, Schuller Rudolfné Kelemen-telek, Marosi Mátyás Torockószentgyörgy. Marosi Albert Szentábrahám, Lőfi Gyula Torda, Szabó Gyuláné, Darkó Jakab, Dobra Dénesné, Gagyi Dénes, Harkó Ferenc, Horváth András, Bende Ödönné, Tellmann Béla, Ilkei Elek Brassó, Dimény Mózes, Derzsi Mihály Hosszufalu, Német István Torockó, Lőrincy Zsigmond Marosvásárhely, Dr. Sándor Sándor Déva, Székely Elek, K. Nagy Dénes, K. Nagy Sándor, Székely László, Varga József, B. Nagy Mózes, Dávid Jolán, Szabó Lajos, Fodor László, Zöld Piroska Szabéd, Fekete Mózes Szentábrahám, Bandi János, Csongvai Pál, Ferenc András, Muzsna, Sándor, Canton O., Guman Jenőné, Dezső János Kolozsvár. Alapítói díjban fizettek: Péter Sándor Muzsna 50 L., Schuller Rudolfné Kelemen-telek és Br. P. Horváth Kálmán 100—100 L. Kvár. 1923. nov. 20-án. Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Ha nem olvasta volna, nézzen utána mit irtunk a 194-ik oldalon *Népünkért*. A közöny folyondárját és kárhozatos nyügét tépje le magáról és dolgozzék velünk, mert mi nyereségre dolgozunk az ön számára.

Hivatalos közlemények.

LX. Szám: 567—1923. U. P. Pályázati hirdetés kántori állásra. Ádamosi egyházközségünkben az ürességbe jött kántori állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. Hivectől 400 véka csöves tengeri. 2. 24 napszám. 3. 3 hold és 1026 □-öl szántó haszonélvezete. 4. Kétszobás lakás és 292 □-öl kert haszonélvezete. Pályázók kérvényeiket kellően felszerelve f. évi december hó 10-ig adják be Gvidó Béla esperes urnak Dicsőszentmártonba. A* megválasztott kántor felekezeti iskola felállítása esetén tanítónak is kineveztetik, ha tanítói oklevéllel is bir az egyházközség közgyűlése által 1923. szept 30-án meghatározott díjazással. Kolozsvárt, 1923. november hó 16-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXI. Szám: 1811—1-1923. Körirat az iskolaszékekhez. Mihez tartás végett közlöm, hogy a volt közoktatásügyi vezérigazgatóság egyik tanfelügyelőség által csak most tudomásunkra adott rendeletével fegyelmi eljárás indításának terhével tiltotta el azt, hogy a heti vásárok alkalmával a tanítás az elemi iskolában szüneteljen, mint ahogyan azt egyes helyeken az iskolalátogatók észlelték. Kolozsvárt, 1923. nov. 22-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXII. Szám: 1811—2-1923. Körirat az iskolaszékekhez. Az Unitárius Közlöny f. évi júniusi számában megjelent 706. E. K. T. sz. körlevelmem hivatkozva és a közokt. miniszterium ujabbi 40398—1923. sz. rendelete folytán felhivom az iskolaszékek figyelmét arra, hogy Magyarországon nyomtatott tankönyveket, vagy másutt nyomtatott olyan tankönyvet, melyet a közokt. miniszterium vagy vezérigazgatóság nem hagyott jóvá, az iskolában nem szabad használni. Az iskolában talált könyveket, melyek a jelen állapotnak meg nem felelő térképeket, románellenes propogandát tartalmazó közleményeket foglalnak magukban, elkobozzák s az iskolát megintik vagy be is zárják. Kolozsvárt, 1923. november hó 23-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXIII. Emlékeztető az 1923. november hónapban kiadott azon köriratokról, melyek az Unitárius Közlönyben nem jelentek meg: 1827. Felhívás, a főgimn. igazgatóságokhoz és az iskolaszékekhez az iskolára, tanulókra, tanerőkre vonatkozó különféle adatok beküldése végett. A jelentések azonnal megejtendők. 1920. Körirat az igazgatóságokhoz és iskolaszékekhez a miniszter azon rendeletéről, hogy december 1-én a tanítás szüneteljen. Jelentések nem küldendők.

Nyomatott „Korvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.